XIX. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 6. decembra 1939 Št. 49.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-62
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —·60.

Uganka Indija.

Svetovno časopisje se v zvezi z razvojem vojne med Nemčijo ter Anglijo in Francijo v zadnjem času opetovano bavi z indijskim vprašanjem. Vodja indijskega kongresa, Nehru, že v drugič opozarja, naj so Indijci budni in pripravljeni na vse predstoječe dogodke. Na mizi londonske vlade leži indijska spomenica, ki terja takojšnjo samoupravo indijskega naroda. Na drugi strani pronicajo tuintam v javnost vesti, da se Rusiji budijo skomine po tej prekrasni deželi, ki bi v sklopu njenih dežela pomenila prevažno izhodišče do svetovnih oceanov.

Indija je za zapadnjaka nerazumljiv, zagoneten svet. Šteje do 400 milijonov ljudi in ima v sestavu britskega imperija značaj kronske kolonije, kateri načeljuje indijski podkralj, imenovan od londonske vlade. Njen notranji ustroj je tako svojevrsten, da mu ni para na svetu. Oglejmo si ga!

Ko so prišli okoli leta 1500 pred Kristusom Arijci v Indijo, so našli tam temnopolte narode (Dravidas in druge), ki so jih podjarmili. Da bi ohranili svoje pleme, so izključili domačine iz svojega občestva, sami pa so se delili v 4 stanove: bramane, ki so opravljali daritve in razlagali svete knjige, kšatrijas ali bojevnike, vaijšias ali poljedelce, sudra ali uslužbence. Ti štirje stanovi tvorijo nekako skupno družino: „Savarna“, kar pomeni čistobarvne ljudi. Vsi drugi, predvsem domačini, so „Avarna“ in so tako zvani parijci, ljudje izven omenjenih stanov ali kast.

Kaj je kasta? V kasto zamore priti Indijec samo po rojstvu. Nikdo, ki ni iz tega rodu, ne more biti sprejet v kasto. Tako stoji v svetih knjigah „Rigveda“ zapisano: Braman je izšel iz ust božanstva, bojevnik iz njegovih rok, njegove noge so se spremenile v poljedelce in iz njegovih nog so nastali uslužbenci. Bog Krišna pravi v pesnitvi Bagavadgita: „Štiri kaste so izšle iz mene, dal sem vsaki poklic, ki odgovarja njeni naravi. Modrost, čistost in pravica so lastnosti bramana. Moč, sposobnost in pogum so lastne bojevnikom kšatrija, poljedelstvo in trgovina sta pripravni za vaijšija, sudra pa je rojen, da služi“. Stroga je organizacija v kastah samih. Možiti in ženiti se smejo med seboj samo pripadniki iste kaste. Kdor sklepa zakon s pripadniki drugih kast, se neusmiljeno izključi iz kaste. Indijec sme obedovati samo s člani svoje kaste in uživati le jedi, ki jih pripravlja lastna kasta. Posode, ki jo je rabila ena kasta, se druga ne sme posluževati. Kasta ima svojo sodno oblast. Kdor se je pregrešil proti predpisom kaste, je pozvan pred sodni dvor kaste. „Pregrešil si se, našo rodbino si osramotil, toda s pokoro moreš zadostiti za svojo pregreho; ako tega ne storiš, si mrtev za nas“. Če je sodišče kaste izključilo obtoženca iz kaste, je to zanj hujše od smrti. Nikjer ne more dobiti hrane, nikdo z njim ne občuje, zakona ne more sklepati, v celi Indiji ga ne sprejme več nobena kasta. Vsi ga zaničujejo, češ, pregrešil se je proti predpisom prednikov, njegov dih in senca okužujeta druge. Umljivo je, da obsojenec rad sprejme vsako kazen, da je spet pripuščen v kasto.

Nobena politična oblast, nobena tuja vera ni mogla odpraviti kast. Vzrok je v tem, ker so kaste proglašene kot božja ustanova. Indijska družba je zgrajena kot stolp z mnogimi nadstropji, ki predstavljajo kaste. Najvišji vrh stolpa so bramani, pod njimi bojevniki, potem poljedelci in končno služabniki. Skozi tisočletja obvlada braman vse druge kaste, v njegovih rokah je tisk, sodnija in javna služba. Vsak Indijec plačuje bramanu več davščine kot državi. Davek mu plačuje ob rojstvu otroka, za njegovo očiščevanje, ob krstu, ob prvem rojstnem dnevu, ob začetku vzgoje, pred njegovo poroko. Po smrti katerega koli Indijca sprejema braman obleke, okraske, živež, karkoli bi pač bilo drago rajnemu. Kdor teh predpisov ne izpolnjuje, bo večno pogubljen. Nadalje je zapisano v indijskih svetih knjigah: Kdorkoli bi umoril bramana, se po smrti rodi kot hrošč, ki rije po blatu; dolgo potem se bo rodil kot parijec in bo ostal slep štirikrat toliko let, kolikor je dlake na kravi; očistiti se more zločina le, če preživlja 40.000 bramanov.

Izven kast živijo parijci, katerih je 70 milijonov. V očeh pripadnikov kast so parijci bitja brez dostojanstva, nečisti, nedotakljivi in okuženi. Nečastno je njihovo ime in njihovo delo. Smejo pometati ulice in pospravljati nesnago. Ne smejo stopiti v javne urade, ne v sodišča, ne smejo piti iz javnih studencev, ne smejo si graditi dostojnih hiš, hoditi morajo bosi, ne smejo stopiti v trgovine in lekarne, da ne okužijo drugih, prepovedane so jim razne javne ceste. Kdor jim kaj proda ali da, se jih pri tem ne sme dotakniti. Njihova senca celo bi okužila ljudi in živila in še za miloščine smejo prositi samo daleč proč od ceste ter jo pobirati v divjem teku, ko ni nikogar v bližini. Zakaj vse to? Vsi jim pripovedujejo in svete knjige jim pravijo, da imajo v svojem srcu in svoji duši polno pregreh in nečistosti. Po svoji smrti šele se morda narodijo v to ali drugo kasto. Tako veli hinduizem, njihova vera.

Z letom 1858 je zavladala nad Indijo Anglija. Ni stopila na stran bramanov, marveč podpira nižje kaste, ruši medsebojne predsodke med njimi in nudi oporo tudi brezpravnim parijcem. A ne toliko politična sila Anglije ne posega v notranji ustroj indijskih kast. Verski, duševni in socialni preobrat pripravlja troje verstev — katoličanstvo, protestantizem in mohamedanizem — in v zadnjem času še materialistični komunizem. Tod se odloči bodočnost Indije v duhovnem in kulturnem pogledu, z razvojem mednarodnih dogodkov pa njena politična usoda.

Vojna med Rusijo in Finsko.

Kako je prišlo do vojne. — Po sovjetskem poročilu je na karelski ožini ob rusko-finski meji med obmejnimi stražami prišlo 26. novembra do streljanja, pri čemer so bili ubiti štirje sovjetski vojaki. Zunanji komisar Molotov je nato v ostri noti zahteval, naj se finske čete umaknejo 20 do 25 km od meje notranjost dežele. V Leningradu in drugih ruskih mestih so se vršila istočasno zborovanja, na katerih so govorniki zahtevali, naj sovjetska vlada Finsko primerno pouči. Finska vlada je izjavila svojo pripravljenost, da se dozdevni pripetljaj uradno preišče in da odtegne svoje čete od ruske meje, če stori slednje tudi Rusija. V torek 28. novembra je Rusija razveljavila nenapadalno pogodbo s Finsko, ki je bila v veljavi od leta 1917, v sredo zvečer pa prekinila z Finsko diplomatske stike.

Finska se brani. — Takoj po ukinitvi diplomatskih odnošajev z Finsko so sovjetska letala preletela finska mesta ter bombardirala vojaška poslopja med drugim v finskem glavnem mestu Helsinki. Finske politične stranke so takoj stvorile enotno obrambno vlado, kateri predseduje ravnatelj finske državne banke Ryti, zunanji minister pa je Tanner, zastopnik Finske pri moskovskih pogajanjih. Medtem so se pričele operacije sovjetskih čet vzdolž vse finska vlada odredila, naj civilno ljudstvo so prodrli sovjeti do 30 km v notranjost Finske. Finske čete se hrabro in ponekod uspešno branijo. Z ozirom na množeče se letalske napade je finska tlada odredila, naj civilno ljudstvo mesta zapusti, šolski pouk je bil ukinjen, vsa dežela pa pozvana k obrambi.

Sovjetski cilji. — Sovjetska vlada je priznala „finsko ljudsko vlado Kuusinen“, ki se je stvorila v obmejnem ozemlju. Z njo je sklenila pakt prijateljstva in medsebojne pomoči. V njem odstopa finska demokratska republika od Rusije zaželjena ozemlja na jugu in severu, zakar dobi 70.000 km Karelije.

Ogromne žrtve pomorske vojne.

Nemški poročevalski urad javlja: V času od 1. septembra do 29. novembra je bilo potopljenih po podmornicah ali minah glasom potrjenih poročil 162 ladij s skupno 639.689 tonami. Od teh je 52 ladij last nevtralnih držav. Še po drugih poročilih pogrešajo nadaljnih 32 ladij z 93.079 tonami, od teh 16 nevtralnih. Skupno je uničenih torej 194 ladij z 735.000 tonami. Poročilo zaključuje: Kdor vozi v Anglijo, vozi v smrt!

Vojna na evropskem severu. Zander M.

Angleška pomorska blokada.

Nemški poročevalski urad javlja besedilo angleških gospodarskih protiukrepov, ki so stopili 4. decembra v veljavo. Po teh ukrepih bo Anglija odslej plenila nemško izvozno blago, ki ga bodo tovorile katere koli ladje. Zaplenjeno blago bo ostalo blokirano do konca vojne in nato bo poseben svet sklepal o tem, komu pripade izkupiček. Za nemško blago smatra Anglija vsak proizvod, ki vsebuje 25% surovin iz Nemčije. Odslej so nevtralne države prisiljene, da predlagajo za vse blago svojih ladij dokaze, da ne izhaja iz Nemčije.

Nemčija poudarja, da pomeni razširitev gospodarske vojne na nevtralne države in ladje prelom z mednarodnim pravom, in si pridržuje vse potrebne protikorake.

Balkan se zavaruje.

Zadnji razvoj kaže, da se položaj v Podonavju in na Balkanu razvija v pravcu enotne obrambne zveze. Stare razprtije med posameznimi državami se vidno omiljujejo, stara prijateljstva utrjujejo. Izza minulega tedna beležimo tri dokaze: nova rumunska vlada je svojo nevtralnost jasno poudarila in po svojem zunanjem ministru izjavila svojo pripravljenost za najožje sodelovanje s sosedami, v istem smislu je govoril madžarski zunanji minister Csaky, končno so ta stremljenja odločno podprli italijanski listi. Trdi se, da še nikdar prilike niso bile tako ugodne za ustanovitev nevtralne zveze Balkana in Podonavja.

Japonska grozi.

Anglija skuša s 4. decembrom naprej onemogočiti vsak nemški izvoz. S tem je posegla seve dalekosežno v dosedanji mednarodni gospodarski ustroj. Močno prizadeta Japonska, ki je dobavljala iz Nemčije mnogo industrijskih izdelkov, je vložila proti angleškemu ukrepu oster protest. Zastopnik zunanjega ministra je izjavil, da je Anglija pravico vojskujoče se države že davno prekoračila. Če bi angleški ukrepi ogrožali japonske interese, bo odgovorila Japonska z represalijami.

Tudi Italija in Španija nista zadovoljni.

Angleška kontrola mednarodne plovbe je prizadela tudi Italijo in Španijo. Italijanski „Regime Fascista“ piše, da je šla Anglija predaleč in mora uvideti, da nevtralne države nikakor niso kaki dominijoni. Anglija je morala seči po tej poostritvi, ker je njena vojska na kopnem, v zraku in na morju preslaba. Zato hoče Nemčiio brezobzirno izgladovati, pri čemer krši mednarodno pravo. V istem smislu se je izjavila tudi Španija. Protesti nevtralnih Japoncev, Italijanov in Špancev v Londonu niso ostali brez odmeva.

Italijani naseljujejo mohamedance. Doslej je Italija v Libiji in Tripolitaniji naseljevala italijanske kmete ter jim pri tem nudila mnogo ugodnost. To naseljevanje se odslej ukine. Namesto Italijanov bo vlada sedaj naseljevala mohamedance, ki so to namero odkrito pozdravili.

Koliko stane Anglijo vojna? O tem, kako draga je sedanja vojna, je izjavil finančni minister Simon: Dnevno stane vojna Anglijo 6 milj. funtov šterlingov. Odpošiljanje čet na fronto je sedaj znatno dražje kot med svetovno vojno. Treba je trikrat več orožja in ostalega vojnega materijala. Posebno draga je vojna v zraku. Z davki Anglija vojne ne more plačati in si mora torej pomagati z razpisom notranjega posojila.

Štiriletnica bolgarskega ministrskega predsednika. Šef bolgarske vlade Kjoseivanov je minuli teden praznoval štiriletnico, odkar je na vladi. Njegovi uspehi so prav znatni. Z Jugoslavijo je sklenil pogodbo o večnem prijateljstvu, navezal je stike z vsemi evropskimi velesilami in izvedel bolgarsko nevtralnost v praksi. Pod njegovo vlado se je Bolgarija vrnila h parlamentarnemu sistemu ter beleži znatna izboljšanja v gospodarskem in socialnem oziru. Ni čuda torej, če je Kjoseivanovo štiriletnico proslavil ves bolgarski narod.

Živilske nakaznice v Angliji. Z 8. januarjem bo angleška vlada nadzirala razdeljevanje nekaterih življenjskih potrebščin, tako surovega masla, masti i. dr. Trgovci dobijo naročilo, da smejo oddajati samo določeno količino blaga odjemalcem.

175 glasov proti Daladier-u. V četrtek je glasovala pariška poslanska zbornica o opolnomočenju francoske vlade. 318 poslancev je glasovalo za in 175 proti. Daladier je predhodno dal izglasovati vladi zaupnico.

Teden v besedi.

Vrhovni poveljnik nemške vojske Brauchitsch se je podal na fronto ob gornji Reni, kjer bo pregledal tamošnje čete.

Belgijska vlada je ostro protestirala pri angleški vladi zaradi novih ukrepov proti nemškemu izvozu v nevtralne države.

Hud potres v osrednji Turčiji je zahteval 43 človeških žrtev.

Bolgarski kralj je sprejel v avdienco italijanskega ministra za ljudsko kulturo Bottaia, ki je prišel v Sofijo odpirat italijanski kulturni zavod.

Novi sovjetski veleposlanik v Rimu je včeraj dopotoval na svojo službeno mesto.

Predsednik nove romunske vlade Tataresku je izjavil časnikarjem, da bo naloga nove vlade ohraniti nevtralnost Romunije do vseh vojskujočih se držav in dobre zveze s sosedi.

Med Nemčijo in Dansko se vodijo trgovinska pogajanja za povečanje medsebojne trgovine v letu 1940.

Minister Goebbels je v spremstvu pokrajinskega vodje Forsterja posetil Zapadno Prusijo, kjer je imel več govorov o poslanstvu nemštva v nanovo priključenih pokrajinah.

Japonci so s 70 letali bombardirali Lančov, glavno mesto kitajske province Kansu. Deset Kitajcev je bilo ubitih, 100 ranjenih.

Tovarnar Ford, pri katerem je Francija naročila več letal, je naročilo odklonil, češ da njegove tovarne ne izdelujejo vojnega materiala

Japonski mornariški minister je dejal, da se Japonska v evropsko vojno ne bo vtikala, vendar pa pazno zasleduje razvoj mednarodnih zapletljajev.

Svetovni finski rekorder v teku in znani olimpijec Nurmi služi sedaj kot šofer v finski vojski.

Na nizozemski obali lovijo mine, ki jih bljuje morje dnevno v velikem številu na obrežje.

Za 13 milijonov dolarjev zlata je bilo minuli teden prepeljanega v Ameriko.

Še pred 15. decembrom je prva izselitev Nemcev z Baltika zaključena. Organizacijo preselitve je brezhibno izvedlo za to šolano uradništvo so 400 oseb.

Slovaški minister predsednik Tuka je v nedavnem govoru zavrnil delo dr. Beneša, ki je v Londonu sestavil „vlado“, v Franciji pa organiziral čehoslovaško legijo.

Iztiril je minuli teden brzovlak Zagreb—Beograd. Smrtnih nesreč ni bilo.

Feldmaršal v. Mackensen je 6. decembra praznoval svoj 90. rojstni dan. Vlada in ljudstvo sta maršala lepo počastila.

V Avstraliji se nahaja dunajski pevski zbor „Mozartknaben“. Vojna je ujela zbor na koncertni turneji. Mali pevčki so razdeljeni med družine.

Iz naše države

Odstranitev židov iz gospodarstva.

Skupno je bilo v bivši Avstriji 25.898 židovskih podjetij s skupnim premoženjem 2.29 milijard mark. Od teh podjetij je bilo 21.143 ukinjenih, 4755 podjetij vodijo odslej arijci. 48.000 židov je prijavilo premoženje nad 5000 mark. Samo na Dunaju je bilo 8009 hiš v judovskih rokah. Največ židov se je pečalo s trgovino — nad polovica gornjega števila so trgovine — ostali so bili krojači, gostilničarji, peki, mesarji, čevljarji, urarji i. dr. — Kmetijskih posestov so imeli Judje 401, od teh so prevzeli arijci 394 posestev.

Novosti v rokodelskem pravu.

Rokodelsko pravo, veljavno v bivšem rajhu, se v Vzhodni marki postopno uvaja. Organizacija rokodelcev predvideva najprej „Innungen“ in okrožne rokodelske zveze. Nad njimi stoji rokodelska zbornica. Področja posameznih edinic so točno določena. Rokodelska zbornica rešuje odslej vsa vprašanja okoli mojsterskih izpitov, pomočniških in delovnih spričeval ter druge zadeve, s katerimi se je odslej bavila politična uprava. Zbornica je za rokodelce pristojna ustanova, ki, če že ne rešuje, jim vsaj nasvetuje. V doglednem času se uvede tudi pri nas tako zvana „Handwerksrolle“ t. j. uradni seznam vseh rokodelcev.

Še k nakaznici za obleke in perilo.

Nakaznice so veljavne samo za osebo, na katere ime se glasijo. Blago se sme rezervirati na nakaznico kvečjemu 4 tedne. V slučajih požara, tatvine ali poplave prizadeti lahko prosijo za nakaznico, s katero dobavijo izgubljeno perilo. Za zimske in letne moške ter za zimske ženske plašče je treba imeti doslej uvedeno nakazno listino. Moškim je letno dovoljenih 5, ženskam 6 parov dolgih ali kratkih nogavic, pri nakupu katerih je treba oddati za to določene odrezke nakaznice.

Obvezno delovno leto za dekleta.

Odrejeno je, da ne sme nobeno dekle po končani osnovni šoli sprejeti poklicnega dela, dokler ni absolviralo obveznega leta bodisi v kmetijstvu ali gospodinjstvu. Kmetijska dekleta odslužijo svoje obvezno leto doma, meščanskim dekletom pa se nudi izbira dela na kmetiji ali v meščanski družini, kjer naj se izvežbajo v oskrbi otrok, pranju, kuhanju in ostalem gospodinjskem delu. Za svoj trud dobijo dekleta tudi mesečno odškodnino ter so zavarovana pri bolniški blagajni.

Vesti iz Jugoslavije

Proslava narodnega praznika.

1. decembra so po celi državi slovesno praznovali 21 letnico ustanovitve skupne države Slovencev, Hrvatov in Srbov, današnje kraljevine Jugoslavije. Ta največji jugoslovanski narodni praznik se je letos praznoval v znamenju srbsko-hrvatskega sporazuma in bratske sloge med Slovenci, Hrvati in Srbi. Po vseh cerkvah so bile svečane službe božje, katerih so se udeležili najvišji cerkveni in državni dostojanstveniki. Vse časopisje pa je bilo polno poročil o ogromnem delu za konsolidacijo jugoslovanskih razmer, za prosvetni in gospodarski podvig jugoslovanskih pokrajin tekom zadnjih 21 let.

Slovenski ban za zvišanje delavskih in uradniških plač.

Zaradi naraščajoče splošne draginje je ban dr. Natlačen izdal naslednji akt: „V poslednjem času je zaznamovati, da so začele znatno naraščati cene blaga, raznim obrtnim izdelkom in kmetijskim proizvodom. Ker se med drugim posebno občutno dvigajo zlasti tudi cene življenjskih potrebščin in je mogoče pričakovati še nadaljno zvišanje cen, je potrebno, da se prilagodijo naraščajoči draginji tudi zaslužki delavcev in nameščencev“. Večja podjetja so se povečini temu že odzvala.

Nova naročila pri jugoslovanski industriji lokomotiv.

Prometni minister Beslič je podpisal odlok, po katerem bo država pri domači industriji naročila vagonov in lokomotiv za 120 miljonov dinarjev. Naročilo predvideva 29 lokomotiv za normalni tir, 420 tovornih vagonov za ozki in normalni tir ter 70 potniških vagonov za normalni tir. Lokomotive in vagoni bodo morali biti izdelani v teku 18 mesecev.

Na jugu — viharji in sneg.

Iz dalmatinskih krajev poročajo o silnem neurju, ki razsaja tam že nekaj dni. Vihar divja z hitrostjo 100 kilometrov na uro. Pri otoku Mljetu je vrgel na pečino motorno jadrnico „Sv. Vlaho“, ki je vozila iz Boke Kotorske v Polačo na Mljet. Ladja se je v nekaj minutah potopila. Zaradi silnih viharjev, ki divjajo v notranjosti Dalmacije, je ukinjen železniški promet med Splitom in Sinjem. Po mnogih krajih v Bosni pa je padlo že pol metra snega, zlasti v okolici Travnika in Banjaluke. Povsod pa vlada hud mraz, ki ga še bolj ostri ledena burja.

Dekle iz spodnjega Roža.

Našim dekletom in ženam.

Naj govori ob njihovem dnevu 8. decembra našim dekletom in ženam veliki naš pesnik Oton Župančič. To je njegovo posvetilo in naročilo šentjakobski igralki „Miklove Zale“ in po njej vsem koroškim Slovenkam:

„Kadar me skrb za nas napade
in več nikjer ne bode nade,
se spomnim Zale na kolenih,
spet upov sem ognjenih
in vem, naj pride kar še koli,
za nas še zvesta Zala moli.“

Podlistek

Georgi Stamatov:

Zdravnikova pripoved.

Bolgarska novela.

Nikoli nisem bil navzočen pri izvršitvi smrtne obsodbe, prvič zato, ker si tega nisem želel, drugič pa, ker izvršujejo oblastva te zadevščine sedaj kar naskrivaj, kakor naskrivaj nastajajo tudi prestopki sami, kakor da se tudi oblastvo boji nekakega sodišča. Nepričakovano sem tudi jaz kot zdravnik, ki naj bi ugotovil, če je oblastvo izvršilo pravni postopek, kakor se spodobi, prišel v jetnišnico; do sedaj ne pomnim odvratnejšega občutka, kakor sem ga imel, ko sem dejal državnemu pravdniku, da bom drugi dan prišel v jetnišnico. Zdelo se mi je, ko da sem obljubil, da bom izvršil nekaj podlega.

Ko sem drugi dan stopil na dvorišče jetnišnice, je bilo že vse pripravljeno, stražniki s puškami so se bili na sredi vstopili v krog, kjer so bile pred kratkim postavljene vislice; med dvema stebroma je bilo videti vinski sod, ki je svoje dni s svojo vsebino sladil človeška srca, sedaj pa je bil namenjen za najstrašnejši trenutek v človeškem življenju. Zraven vislic je staro, grbasto človeče nekaj urejalo s tako ravnodušnostjo, kakor da postavlja slavolok; bilo je jasno, da je to eden jetnikov, ki je bil nekoč obsojen na smrt, pa so ga pomilostili z dosmrtnimi okovi. Isti državni pravdnik, ki je morebiti pred leti z grmečimi besedami zahteval zaradi uboja njegovo glavo, ga je sedaj sam pozival, naj obesi svojega bližnjega. Ali je pomiloščeni hudodelec sedaj vneto premišljal, kako se bo spokoril za svoj greh, ali ni mislil ničesar, bi bilo težko reči . . . Deset let je bil že prebil v zaporu, preostajala mu je še večnost. Kakšne misli bi se mogle roditi iz tega? Zraven njega je stal pop; ne bi bilo lahko določiti izraza na njegovem obrazu; tudi druge krati sem videl ta obraz, na ženitovanjih, pa je bil prav takšen. Čez nekaj časa so ukazali, naj pripeljejo obsojenca — prikazal se je zdrav, visok mladenič, še mlad, čisto mlad, verjetno je bil dopolnil komaj lepih, toda strašnih ena in dvajset let.

Prebrali so mu obsodbo; beroč jo, so izgovarjali besede, ko da življenja vseh prisotnih zavisijo od nje. Svetovno oblastvo je torej napravilo obračun z obsojencem, samo krvnik je še nestrpno čakal konca te dogodivščine. Pop je stopil k mladeniču.

„Otrok moj,“ je začel, „kmalu boš zapustil to grešno zemljo in boš odšel v večno življenje k Bogu. Ne boj se, sinek, za tebe ni še vsega konec . . ., tamkaj,“ je govoril pop, potem ko je pokazal proti nebu, „tamkaj . . .“

Nesrečnež pa je pogledal kvišku in zagledal vislice.

„Vislice so to . . . oče pop . . . vislice so to . . .“ je obupno in ves tresoč se zašepetal.

In v teh kratkih besedah je bila izražena vsa groza njegovega trpljenja; toda oblastvu se je mudilo in čez nekaj časa sta se obsojencu približala dva moška, krvnikova pomočnika, da bi ga odvedla — nesrečni človek pa je grabil popa za obleko.

„Otrok moj . . .“ je šepetal pop, tačas pa se je trudil, da bi svojo obleko izvlekel iz njegovih rok, „otrok moj . . .“

„Vislice so to . . . vislice so to . . .“ je še naprej mrmral obsojeni.

Nazadnje so ga odtrgali od tolažečega ga popa . . .

Zdravnik je obmolknil za minuto in zopet nadaljeval:

Mnogo umiranj sem videl v svojem življenju, minuto za minuto sem sledil postopnemu ugašanju organizma, toda takrat sem bil poleg človeka, ki ga s pomočjo vse znanosti ni bilo mogoče rešiti, in kot zdravnik sem mirno pričakoval neizprosno smrt svojega pacienta . . . toda tale smrt, ki so jo pripravljali tu pred menoj, je vznemirjala vsak moj živec. Na eni strani se zdravniki poslužujemo sredstev, ki jih je znanost po dolgih stoletjih prizadevanj odkrila, zato, da bi človeka vsaj za minuto ohranili pri življenju, tule moraš pa — zdrav, močan človek je, ki bi lahko živel še sto let — gledati, kako bo ta človek to minuto nasilno končal, prisostvovati umetnemu izzivanju smrti . . . In vse to sem kot zdravnik, ki ga kličejo na pomoč, imel pred očmi . . . Potem se jim je posrečilo, posaditi ga v sod, oni pa se je z izrazom blažneža v očeh prizadeval priti do popa. In glej, državni pravdnik, ki je stal poleg mene, je zavpil:

„Njegovo Veličanstvo ti poklanja življenje!“

Kakšna so ta darila v našem stoletju, sem mislil in se začudeno ozrl na državnega pravdnika. Podoben je bil Kristusu, ko je klical Lazarja iz groba.

„Hura, vpij, kliči: naj živi Njegovo Veličanstvo!“ so stražniki suvali obsojenca in Bog ve, zakaj so sami kričali: „Naj živi Njegovo Veličanstvo!“

Krvnik in njegovi, prav tako osupli, so se pomaknili vstran, samo da niso vpili ne hura, ne živijo nikomur, obsojenec je v pol klečečem položaju gle-

Vaš mladi prijatelj!

V uvod drugega letnika „Mladega Korotana.“

Že drugič je v drugem letu svojega izhajanja potrkal na vrata slovenskih domov naš prijatelj „Mladi Korotan“. Rad bi se vselil v vse slovenske družine, drugoval bi malčkom in bil dober pomočnik njihovih starišev pri vzgoji otrok v zavedne Slovence in dobre člane človečanske družbe. Prvič je potrkal narahlo, da so ga čuli najboljši in najzvestejši. Tem je njegovo prijateljstvo že dragoceno in dobrodošlo. Da ga čujejo še drugi s slabšim sluhom in posluhom, naj ga drugič najavimo glasnejše.

Najprej staršem, velikim bratom in sestram, tetkam in babicam: Posredujte svojim malim lepo slovensko materinščino! Urite in vežbajte naše malčke v blagoglasni slovenski govorici! Dovolj je ob dobri volji za to časa v dolgih jesenskih in zimskih večerih in nedeljskih popoldnevih. Z materno besedo jim posredujete najdragocenejši zaklad, brez katerega ostanejo sirote, vredne pomilovanja in usmiljenja. Saj je jezik samo posoda, s katero dajete mlademu rodu najpotrebnejše za njegovo srčno in razumsko rast. Z besedo jim posredujete veličastnost nadnarave, krasoto narave, skrivnost naroda in družine, z besedo tešite veliko hrepenenje mladih src po lepem in plemenitem, dobrem in resničnem. Z materno besedo jim nudite bogastvo davnih njihovih in svojih prednikov, njihove vzore in boje, z njo jih povežete v zlato verigo slovenskih rodov. Uk v materinščini je najlepši kos vzgoje otrok in otroškega značaja in predpogoj otrokovega spoštovanja starišev in vzgojiteljev. Tuj jezik lahko posreduje strokovno znanje, lahko tudi širi razumsko obzorje, nikdar pa ne bo vzgajal, nikdar zgrabil srca in nikdar nagibal volje k rasti v plemenitega, celega človeka. Človekova srčna in duhovna rast — to je kraljestvo materne besede, to je domovina materinščine. Kdor pozabi svoj materni jezik, je pretrgal vezi s svojo družino, s svojim rodom in plemenom, pohabil je dragocen instrument, ki ubira glasove duše in srca. Obsojen je v samotarstvo, brezdomovinstvo in plehko razumarstvo. — Bi vi, starši, hoteli, da postanejo vaši otroci duševni invalidi, pohabljenci? Bi vi, bratje in sestre, tetke in babice, želeli, da ostanejo mali bratci in sestrice sirote brez domovine in brez srca? — Igraje lahko posredujete svojim malim mehko materinščino in dali ste jim neizmeren zaklad, dragocenejši od morja svetlih biserov in od gora, napolnjenih rumenega zlata.

Še besedo našim malim: Vzemite „Mladi Korotan“ v roke, v vaše razvedrilo in vaš pouk hoče biti. Vaša lanska znanca Mihec in Jakec se vam spet predstavljata. Častitljivi stric Jože vnovič zadovoljno bundra v svojo sivo brado, ker se veča krog njegovih mladih znancev. Že se pojavljajo prvi mladi pripovedniki in pesniki s svojo lastno duhovitostjo. Vmes še lepih pesmi, pripovedk in slikic nebroj. Za bistre glavice pa par trdih orehov. Vse to je pripravljeno in sestavljeno prav za vas, da tako sami vzljubite milo slovensko govorico, ki je govorica vaših mater in očetov.

Naj bi bilo plemenito delo prijateljev okoli „Mladega Korotana“ resnično v blagor slovenski mladini in v čast in procvit slovenskega naroda na Koroškem!

Urednik.

---

dal s trapastim, brezmiselnim pogledom ljudi okrog sebe in mrmral:

„Vislice so to . . . .vislice so to . . . oče pop . . .“

Ni bil več sposoben za ječo, ampak za norišnico.

„Kaj pomeni vse to?“ sem pozneje vprašal državnega pravdnika.

„Nič, nič,“ mi je z nasmehom odgovoril, „že včeraj smo prejeli brzojavko, da je pomiloščen, toda hoteli smo ga drugim za zgled prestrašiti.“

„In če znori? . . .“

„Vraga, čemu naj bi mu bila pamet?“ je odhajaje dejal državni pravdnik, nasmihajoč se.

Zdravnik je končal. Vsi okrog njena so molčali; samo eden prisotnih je čez nekaj časa spregovoril:

„Državni pravdnik je tako rekoč imel prav, čemu bi sedaj potreboval pamet?“

Veliko zahteva. Fotograf je izobesil desko z napisom: Povečam vam slike v naravni velikosti. Pa pade v njegovo trgovino Zep Zvitovič in pravi: „Tu sem fotografiral Obir? Ali bi mi ga povečali?“

Preveč ali premalo. Brhko Faniko vpraša njen oboževalec Nande: „Stoinpetdeset mark zaslužim mesečno. Ali bo dovolj za oba?“ — „Zame bi bilo, samo kako boš živel potem ti?“

Širom naše zemlje

Na lovu na „Strehi sveta“.

J. M. Trunk, Leadville, Colo., U. S. A.

(1. nadaljevanje.)

Bilo je nekako v začetku oktobra, torej lovskega meseca, ko nekdo krepko pozvoni. Grem in odprem. Frank Klun stoji pred vrati. Tako malo izpod čela pogleda in pravi:

„Father, prihodnji teden pojdemo na lov.“

„Kaj pravite?“ ga začudno vprašam. Lovska strast se je mahoma zbudila, s strastjo pa tudi dvom.

V sprejemnici sedeva. Prinesem škatlo smotk. Imel sem pomisleke. Kdo gre? Kam gremo? Kdaj? Kako je? S pravo dolenjsko (Frank Klun je pošten Dolenjec) zgovornostjo mi razprši vse pomisleke, in stvar je bila sklenjena. Prihodnji četrtek gredo, in tudi jaz pojdem.

Tako je bila nit vdeta v šivanko in lovsko šivanje se je pričelo.

Kako smo „startali“ — odšli?

Prihodnji četrtek je bil tak dan, kakršni so skoraj vsi med našimi gorskimi velikani. Ako rečem, da je bil krasen, ne povem prav ničesar, saj so vsi krasni. Pridi pogledat, pa boš videl, kako sije pri nas na višavah jesensko solnce!

Nagloma se odpravim. Mr. Klun mi je že prej povedal, da bodo že oni sami vse uredili. Moja Rusinja je bila, kakor navadno, v hudih skrbeh, da bi jaz kje od lakote ne umrl, in je napravila za zajtrk kakih 10 do 12 „riht“, pa ni bilo časa obirati se, ker je zunaj na ulici že pihal in trobil Zajčev veliki truck (tovorni avto). Mladi Mr. Zajec je silil, in on kot rojen Američan ve, kaj pomeni v Ameriki hitrost. Torej — brž kožuh na rame, smotko v usta in hajdi!

Glava pri glavi nas je bilo in pri vsaki glavi je štrlela „rometa“ — puška — v strop, in pasjih glav, kakor nekoč pravih pasjeglavcev, in zabojev in škatel in ponev in kotlov, kakor da pojde čez devet gora in devet dolin in devet planin. Mr. Zajec me stlači na odmerjeno mesto, prime za kolo, „hudičeva šajterga“ (tako pravimo Slovenci v Ameriki avtu) zahrešči in kakor šent se odpeljemo skozi mesto po cesti, ki je označena s P. P. O. O. (Pikes Peak Ocean to ocean) in vodi prav do San Franciska v solnčni Kaliforniji. Tako smo torej „startali“, da nam je skoro sapa pošla.

Naša lovska družba.

Ko pridrevimo skozi mesto na višino in se spustimo navzdol proti dolini reke Arkansas, se ozrem. Kdo smo? Mladi Mr. Zajec zastopa Ameriko, Frank Klun Kranjsko, moja malenkost Koroško, Frank Grego izpod Varšave Poljsko, John Hrabščak iz sivih Karpatov Slovaško in Pero Mišič kršno Bosno. V naši naselbini imamo namreč skoraj vsa slovanska plemena, zraven pa celo pristnega zamorca, ki govori prav dobro „po kranjsko“. V Aleksandriji v Egiptu sem dobil Arabca, ki je precej dobro govoril tudi slovensko, a ta zamorec — Mr. Robinson — je vsekako znamenitost in vreden, da ga tu ovekovečim. Lovska družba je tvorila torej pravo podobo naše mešane naselbine. Jezikovnega vprašanja tu ne poznamo. Ako nam poidejo besede, pa jo udarimo po angleško, dasi je časih res čudna žlobodra. A kaj zato, da se le razumemo — bratje in poleg tega še vsi — lovci.

Naša lovska obleka je kakor naša demokratična ustava. Vsak obleče, kar se mu poljubi. Kakih „irhavc“ tu ne poznamo. Poglavitno je, da gremo na lov. (Dalje sledi.)

Podaljšane božične počitnice. Na prošnjo prometnega ministra je prosvetno ministrstvo odredilo, da se božične šolske počitnice podaljšajo. Zadnji šolski dan pred počitnicami je v sredo 20. decembra, začetek šole pa v torek 2. januarja.

Prodaja božičnih drevesc. Božična drevesca smejo prodajati samo trgovci in kmetje, ki imajo za to posebno dovoljenje gospodarske zbornice v Gradcu. Drevesca se bodo prodajala dne 17. decembra v Celovcu na bivšem knežjem sedaj Stuttgarter-trgu.

Božično pošto odpravimo pravočasno! Pričakovati je, da bodo poštni uradi ob praznikih zelo zaposleni. Da se pošta izogne neprijetnim zakasnitvam, naproša, naj bi se zavojčki za vojake in druge oddali vsaj do 15. t. m., ker bodo le tako pravočasno dosegli naslovljence.

Lepo darilce. Minuli teden se je zglasil v osrednji pisarni Črnejev Mihe iz Gornje Vesce ter nas vse iznenadil z nenavadnim darom gornjeveških teric: s štirimi živo-rdečimi, s prejo povitimi nagelji. Lahko si mislite, kakšno veselje je vzbudila ta pozornost pri vseh. Še na tem mestu se centrala za lepi dar iskreno zahvaljuje.

Ferlach — Borovlje. Lepo jesensko vreme daje priložnost, da letos delavci, ki so zaposleni pri stavbah, cestah in raznih regulacijah, ne utrpijo toliko škode ko druga leta. Celo v začetku decembra se še lahko opravlja delo zunaj. Cesta, ki pelje od glavnega trga proti kolodvoru, se je lepo razširila in je asfaltirana, tako da bodo naše Borovlje ščasoma vedno bolj mestu podobne. — Tudi regulacija Bajtiškega potoka v odseku od centrale do mosta v Medborovnici je lepo napredovala. V zadnjih letih je tu odtrgalo in odneslo veliko dragocenega zemljišča proti Dravi, a sedaj so napravili obrambne kašče kot še nikdar poprej. Med Jaklinom in Dolmi so postavili most, kakoršnega še tukaj ni bilo nikoli poprej. Kolikorkrat so katerega napravili, vsakega je v jeseni ali v vigredi vzela voda. — V soboto, dne 25. nov., je umrl v Goricah pri Borovljah starostni rentnik Šimen Winkler. Doma iz Apač, je delal dolga leta na Bajtišah, ko so stale še tam tovarne, in pozneje v Borovljah. Bil je eden tistih, ki ostanejo zvesti svojemu narodu do zadnjega. Posebno rad je prebiral slovenske knjige in lahko se reče, da v našem kraju ni človeka, ki bi jih toliko prečital. Bil je tudi vsa leta naročnik naših listov, dokler je še mogel čitati. Doživel je 77 let ter bil pokopan v Kapli.

St. Johann i. R. — Št. Janž v Rožu. Minuli teden smo pokopali Jožefa Wutteja, pd. Kokalja. Rajni je bil uslužben pri tvrdki Götz domala 10 let in je svoje delo vršil nenavadno vestno in vzorno. Še ko ga je bolezen položila na posteljo, je venomer mislil na svojo službo. Njegov gospodar ga je visoko čislal, ga obiskal par dni pred smrtjo in mu poskrbel časten pogreb. Na grobu je rajnkemu sam govoril ter poudarjal njegovo marljivost in vestnost. Ranjki je bil rodom trd Nemec, a je slovensko ljudstvo vobče spoštoval. R. i. p. — Naša občina je dala več vojakov, od katerih je nekaj na zahodni fronti. Večina rada dopisuje in si želi ozkega stika z domovino. Smrtnih žrtev med njimi doslej — hvala Bogu — ni. Tudi ranjen ni bil nobeden. — Naši fantje in dekleta se sedaj posvetujejo, kako bi spet poživili slovensko prosveto. Nadamo se, da nas bodo prav kmalu pozvali h prvem zborovanju prenovljenega kulturnega društva.

Smrt vrle mamice. (Maria-Rain — Žihpolje). V nedeljo 26. novembra smo pokopali dobro Adlnovo mater Uršulo Ogris. Še v četrtek prej je molila v krogu svoje družine večerni rožni venec, v noči na petek pa jo je zadela kap, kateri je ob 3. uri zjutraj podlegla. Rajna mati je bila nadvse vzorna vzgojiteljica svojih otrok, vseskozi verna in tudi narodno zavedna žena. Ljubila je slovensko čtivo in ga prebirala v zadnji dan, rada se udeleževala verskih in kulturnih prireditev naše narodne družine. Pred 30 leti je izgubila svojega moža, po njem vodila sama gospodarstvo tako vestno, da je zaostavila nezadolženo, lepo urejeno domačijo. Med svetovno vojno ji je padel njen najstarejši sin Anton. Močna mati ni klonila pod udarci trde usode, v tihi, zbrani molitvi si je iskala utehe in nove sile in tako vztrajala v svojem odgovornem poklicu do prav zadnjega trenutka. Pogreba se je udeležila velika množica pogrebcev iz vse okolice. Saj je Adlnovo mater poznalo ljudstvo daleč naokoli. Pogrebne obrede sta opravila preč. g. župnika Koschier in Mente, zbor „Gorjancev“ se je zvesti članici društva oddolžil s pesmijo „Oj kak grenek, tužen“ in „Vigred se povrne“. V toplih besedah je govoril materi v slovo preč. g. župnik Koschier. Slavil je njeno nenavadno vzorno vernost in udanost v božjo Previdnost. — Naj se ranjka mati spočije pri svojem Gospodarju, spoštovani Adlnovi družini izrekamo še na tem mestu naše iskreno sočutje.

Sittersdorf — Žitara ves. Nenavaden slučaj beležimo. V sredo 29. m. m. so našli pri pd. Pintarju v Malčapah v podstrešju obešeno 35 letno Marijo Vertič. Vsled nekega spora v družini je šla v svobodno smrt. Prej je še sestavila pismo, naslovljeno v obliki testamenta na orožništvo. V njem je svoje premoženje zapustila nesorodnikom. — V naši občini imamo dva otroška vrtca, prvi se nahaja v Žitari vesi, drugi pri Miklavcu. Za drugega so zgradili leseno hišico, ki je ravnokar dobila svojo streho. Žal, da je pouk v vrtcih popolnoma nemški.

Zell — Sele. Pretekli teden je smrt kar dvakrat zamahnila ter s tem svojim zamahom vzela življenje dvema starima župljanoma. V torek smo spremili na njegovi zadnji poti občinskega ubožca Miklavža Plaznik, Repovčevega, iz Zvrhnjega Kota, in ga položili v Selah k zadnjemu počitku. Dosegel je starost 75 let. V sredo navrh se je pomikala dolga vrsta pogrebcev in spremljala na zadnji poti 84 let staro Marjeto Jug, pd. staro Zvrhnjo Juginjo, mater pokojnega in obče spoštovanega dr. Matka Jug-a. Vzredila je 14 otrok, izmed katerih je že veliko število še sama spremila k zadnjemu počitku. Sedaj pa se je še sama podala za njimi, vživat večni mir. Blaga pokojnica je bila vsikdar verna in skrbna žena in mati.

Bog daj rajnima večni mir in naj jima sveti večna luč, žalujočim zaostalim pa naj bo izrečeno naše izkreno sožalje.

Drobiž. Na železniškem tiru, ki križa Velikovško cesto v Celovcu, se je smrtno ponesrečil upokojeni orožnik Tilly iz Žrelca. Razmesarila je idočega preko tira lokomotiva. — V Celovcu razstavljajo koroški umetniki in je obisk njihove razstave prav zadovoljiv. — 19 letni Koloman Mikusch iz velikovške okolice je bil zaradi vrste vlomov obsojen na 2 leti težke ječe. Na vesti ima med drugim tatvine v Štrekni vesi pri Škočijanu, Goselni vesi in Rožeku. — Občinam je naročeno, naj pri izstavljanju dovoljenj za kolino izpolnijo tudi nakaznice za potrebne začimbe (poper i. dr.) — Kmetom je dovoljeno, da smejo na mesto dnevnih 520 g rži ali pšenice na osebo dajati v mlin za dan in osebo 1040 g ajde.

So ga. — Šentjurski trgovec Vrana je strašen skopuh. Pa se je o priliki svoje petdesetletnice raznežil in vprašal svojega prijatelja: „Svoj jubilej bi rad praznoval v veselje javnosti in svojih nameščencev. Kako naj ga proslavim, da bi me ne koštalo prevec?“ — Prijatelj: „Obesi se! Časopisje bo pisalo o tebi zastonj, javnost bo vesela in tvoji nameščenci se tudi ne bodo skisali.“

Naša prosveta

Davorin Jenko.

25 letnica smrti zlagatelja himne „Naprej zastava Slave“.

Tam, kjer se mogočni, gorati prestol sivolasega očaka Triglava in njegove ponosne družice Kočne dviguje iznad Gorenjske ravni, se razteza lepa in obsežna občina s svojimi plodnimi polji in gozdovi. Prav ob vznožju gora, kjer je zemlja zakipela proti nebu in se v svojem zaletu strme ustavila, leži idilična vas Dvorje. V začetku vasi kot prva stoji velika, v ponosnem gorenjskem slogu zidana Podjedova hiša, v kateri se je pred dobrimi sto leti, 11. novembra 1835, rodil Martin Davorin Jenko, veliki slovenski skladatelj.

Davorin Jenko je obiskoval šolo v Kranju, nižjo gimnazijo v Ljubljani, višjo v Trstu. Leta 1861 je dovršil pravne študije na Dunaju. Dve leti kasneje prevzame v Pančevem pri pravoslavni šolski cerkveni občini mesto pevovodje.

Njegovo bivanje med Srbi je prineslo srbskemu glasbenemu življenju veliko pobud in dela. Jenkov pomen za glasbeni prerod med srbskim narodom je velik in neoporečen. Celo glasbeni razvoj v beograjskem gledališču je bil nad četrt stoletja vezan na njegovo ime. Jenko je med prvimi odličnimi zastopniki slovenske tvornosti in slovenske narodne zavesti na jugu sedanje kraljevine Jugoslavije.

Neizmerno je Jenko ljubil pesem in petje. Že v zibel mu je narava položila izreden pevski talent, ki ga ni pustil vnemar. Kot dijak v Ljubljani in Trstu se je neumorno vežbal in učil pri tedanjih velikih učiteljih glasbe in petja. Kot visokošolec na Dunaju je dal takoj pobudo, naj se ustanovi slovensko pevsko društvo. Jenko je bil izvoljen za pevovodjo. Tedaj je zložil znane pesmi: „Hej rojaki“, „Pobratimija“ in „Mornarja“. Na Dunaju se je rodila tudi njegova najveličastnejša „Naprej zastava Slave“ in sicer dne 16. majnika 1860. Ves narod je prisluhnil sočni in krepki pesmi in kmalu je postala himna slovenskega naroda. Ko se je Jenko leta 1863. preselil med Srbe v Pančevo in nekaj let za tem v Beograd, je postal organizator srbskega glasbenega življenja. Srbskemu narodu je poklonil ogromno samospevov, zborovskih kompozicij, pisal jim je gledališke igre in celo opereto „Vračara ali Baba Hrka“. Zložil je Srbom himno „Bože pravde“, ki je danes jugoslovanska državna himna. Po upokojitvi se je preselil v Slovenijo in živel večinoma doma v Cerkljah na Gorenjskem in v Ljubljani. Umrl je 25. novembra 1914 v Ljubljani.

Občni zbori slov. kult. društev. V nedeljo 10. decembra se vršijo sledeči občni zbori: ob 9. uri pop. v društveni sobi v Škocijanu. Na zboru sodelujejo prvič tudi mladi tamburaši, vmes govor zastopnika zveze. — Istega dne je ob 2. uri pop. občni zbor „Edinosti“ v Škofičah. Sodelujejo pevci. — Tudi 10. decembra je ob 3. uri pop. občni zbor društva v Globasnici in sicer pri Šoštarju. V **nedeljo 17. decembra** je dopoldne ob 10. uri občni zbor slov. kult društva v Vogrčah in popoldne ob 3. uri v Žvabeku (v posojilniškem prostoru). Pri slednjih občnih zborih sodeluje pevski kvartet pliberškega društva. Med sporedom tudi nagovor predstavnika Zveze.

Naše gospodarstvo

Še okoli domače koline.

Vojne razmere imajo za posledico nekatere važne spremembe in novosti okoli domačih kolin. Za vsakega kmeta je dobro, da ve zanje in se tako izogne neprijetnostim.

Kaj razumemo pod besedo „domača kolina“ (Hausschlachtung)? Domača kolina je klanje svinj, goveda, telet in ovac, ki se porabijo v domačem gospodinjstvu. Če kolje naprimer mesar ali gostilničar v obrtne svrhe, to ni domača kolina. Načelo je namreč, da se meso v domači kolini zaklanih živali na noben način ne sme prodajati.

Za kolino doma je treba imeti predhodno dovoljenje. Zanj se prosi pri pristojnem občinskem uradu v posebni prošnji, v kateri se navedejo ime in naslov prosilčev, vrsta za kolino določenih živali in njihova živa teža, ime in starost oseb, ki jih prosilec vzdržuje v družini, in oseb, katerim bodisi pogodbeno ali po običaju dobavlja meso ali mesne izdelke. Dovoljenje sme občina izstaviti samo, če je prosilec navedeno žival vzdrževal in krmil v lastnem hlevu in sicer svinje vsaj 3 mesece. Nadalje se dovoljenje izstavi le pod pogojem, če se meso in mast iz koline uporabljata v domačem gospodinjstvu po količinah, ki so dovoljene za družine, ki se same oskrbujejo (Selbstversorger). Za osebo in en teden je dovoljenih za te družine 750 g mesa in 310 g masti. Pri tem se sme računiti samo 90% mrtve teže in sicer pri klanju goveda, telet in ovac samo na meso, pri svinjah pa na meso in mast, pri čemer se izvzame seve surovo maslo.

Kjer je običaj, da se kolje samo enkrat letno ali ob določenem času, smejo občinski uradi dovoliti samooskrbovalcem klanje več živali v kratkih časovnih razdobjih. To velja samo tedaj, če bi ena žival ne zadostovala za celoletno skrbo prosilca in njegove družine. Občina izstavi dovoljenje v obliki tako zvane klavne listine (Schlachtschein) vendar samo proti oddaji nakaznic za meso. Dokler je doma mesa in masti iz domače koline, ne smejo prosilec in njegova družina dobivati nakaznic za meso ter nakaznic za mast, slanino, loj, rastlinsko mast in jedilno olje (izvzemši odrezkov za surovo maslo). Vendar si sme gospodar, ki bi rad imel sveže meso tudi v času domače koline, pomagati tako, da zaprosi za nakaznice za meso za nekatere družinske člane, zato pa domače meso in mast zaračuna za ostale osebe za daljšo dobo.

Po kolini se določi klavna teža živali ter zapiše na drugi strani klavne listine. Tam so zabeležene še točnejše določbe, katere je treba upoštevati. Občina vodi istočasno točen seznam z vsemi podatki, da zamore po potrebi izvesti kontrolo.

Uverjeni smo, da se bodo naši kmetje tudi v tem pogledu točno držali odredb in tako dokazali svoj smisel za težnje države, kateri pripadajo.

Dež. kmečka zveza dovoljuje podpore pri nakupu strojev samo tedaj, če se stroji kupujejo pri trgovcih, ki so v posesti posebnega dovoljenja urada za prehrano. To dovoljenje dobijo samo trgovci, ki imajo sami delavnico za popravila. Kdor hoče podporo za nakup, naj se ne obrača neposredno na dež. vodstvo v Gradcu, marveč naj vloži prošnjo potom krajevnega kmečkega vodje na okrajno kmečko vodstvo. Tako so razna vprašanja graške centrale na podrejene organizacije odveč.

Kmetje so zavarovani proti nezgodam! S 1. januarjem t. l. so zavarovani proti nezgodam ne samo posli in delavci, marveč vse na kmetiji zaposlene osebe, tako kmet, kmetica, otroci i. dr. Posebne prijave za to ni treba, ker je zavarovana cela kmetija avtomatično s članstvom pri Südmarki. Komur se na kmetiji pripeti nezgoda, javi to tekom 3 dni županu ter kmetijski poklicni zadrugi v Gradcu, Paulustorgasse 4. Vendar se prijavijo nezgode samo tedaj, če poškodovana oseba vsaj tri dni ni mogla iti na delo. Formularje ima na razpolago občinski urad.

Odredba o uničevanju sadnih škodljivcev. V veljavi je odredba, ki vsebuje sledeče: Posestniki sadnih dreves so dolžni, da oskrbujejo svoje sadno drevje. Posušeno in usihajoče ali po sadnih škodljivcih, kakor raku, napadeno sadno drevje je treba odstraniti, če zanj ni več druge pomoči. Sadne krone je treba očistiti suhih, usihajočih vej, mehu in sličnih zajedalk. Mrčesna gnezdišča je treba takoj sežgati. Visoko sadno drevje, katerega krona ni mogoče več čistiti in debla ne pomladiti, je treba istotako odstraniti. Da se ta odredba izvaja, za to skrbi krajevna policija. Posestnikom, ki bi se branili, pa sadje očisti na njihove stroške oblast.

Čas reparatur. Po spravljeni letini si gospodar lažje odtrga dan ali dva, da se loti svojih strojev, ki so mu v poletju vršili hvaležno delo. Začenši od pluga do mlatilnice bo pregledal vse, Kjer bo mogel, bo repariral in popravljal sam, večje poprave pa bo oddal strokovnjaku. Prečesto se zgodi, da se med delom pojavi pri stroju kaka napaka, katere si kmet po mesecu dni ne spomni več. Izkušeni svetovalci svetujejo, naj si skrite napake svojih strojev zabeležimo za čas, ko bomo mogli misliti na poprave. Poleg je prevažno tudi čiščenje in mazanje strojev, da jih tako zavarujemo proti vlagi in mrazu.

Živinske cene: Voli A 85—91, B 73—83, Biki, prvovrstni 93, A 81, B 72, C 63, krave A 80—85, B 70—77, C 55—65, D 46, telice B 70—79, C 69 pf za kg žive teže. Svinje od 150 kg naprej 1.18, od 135 do 149.5 kg 1.16, od 120 do 134.5 kg 1.14, od 100 do 119.5 kg 1.10, od 85 do 99.5 kg 1.10 pod 85 kg 1.— RM, teleta 1.25 do 1.40, ovce in koze 65—85 pf za kg.

Zelenjadne in sadne cene. (Prva cena velja za producenta, druga je najvišja tržna cena). Ohrovt A 18, 24, B 14, 19, špinača 32, 40, korenje A 20, 25, B 16, 20, redkve 13, 18, endivija A 34, 42, B 27, 33, fižol A 28, 40, B 20, 30, pesa 15, 19, belo zelje A 9, 11, B 7, 9, modro A 18, 21, B 15, 18, Čebula A 20, 25, B 15, 19, kislo zelje 25, 32, kisla repa 24, hren 70 pf za kg. — Na dosedanje sadne cene je dovoljena doklada za vkletenje v višini 12 od sto, moštnice 5, orehi A 50, 70, B 38, 50, posušene hruške A 45, 60, B 30, 40 pf za kg.

Zanimivosti iz vsega sveta.

V Ameriki so pričeli izdelovati novo umetno steklo „perspex“, ki je tako prozorno, da je mogoče tudi skozi 70 cm debelo ploskev brati časopis. Novo steklo je komaj polovico težje od običajnega in je nezdrobljivo. Iz njega izdelujejo tudi že objektive za fotografske aparate in se nove leče zelo dobro obnesejo.

90 let pisemske znamke v Nemčiji. Dne 1. novembra 1849 so uvedli na Bavarskem prve pisemske znamke, tako zvane „Einser“, ki so še danes najlepše znamke. V Nemčiji uporabijo dandanes dnevno nad 20 milijonov znamk. Trije milijoni nemških zbirateljev znamk in 1300 trgovcev z znamkami imajo na izbiro vedno dovolj blaga.

Poštna skrinjica se je prvič uporabljala v Afriki. Bila je iz kamenja. Holandci so namreč že 1656, ko so pluli mimo Rta Dobre nade, na skrajnem jugu Afrike, na pol poti v Indijo, metali pisma v določene špranje med kamne, da so rojaki, ki so prišli za njimi, dobili pojasnila o potrebnih nasvetih. Enak postopek so imeli Holandci na otoku Sv. Helene.

Vpliv elektrike na kurja jajca. Na Češkem so pred nedavnim napravili večje poskuse, s katerimi so strokovnjaki dokazali, da električna razsvetljava vpliva na nosnost kokoši. V malem kurniku s 20 kokoši je svetila žarnica 25 W, in sicer od 18. ure, ko je zašlo sonce, pa do 21. ure. Kokoši, ki so bile v temnem kurniku, so znesle od oktobra do aprila 501 jajc, dočim so znesle kokoši, ki so bile v razsvetljenem kurniku, v istem času 978 jajc, domala torej še enkrat toliko.

Število Indijancev raste. Po zadnjih statistikah so dognali, da biva v Združenih državah severne Amerike 337.366 Indijancev, kar znaša v primeri s stanjem pred petimi leti absolutni prirastek 24.7 odstotkov. Pred prihodom belcev je bilo v Ameriki en milijon Indijancev.

S poskusi so dognali, da rastejo nohti poleti hitreje ko pozimi. Mimo tega se nohti na desni roki razvijajo hitreje ko na levi roki. Toda niti dva nohta ne rasteta enako naglo. Povprečna doba, ki je potrebna, da zrase noht, znaša štiri in pol meseca, kar pomeni, da se nohti v teku 70 letnega življenja obnovijo 186 krat. V tej starosti bi naši nohti merili nad 23 metrov, če bi jih nikoli v življenju ne porezali ali izrabili.

500 kilogramov težko svinjo je zaklal klepar Alojz Horšič iz Ruma v Sremu. To je celo za Srem, kjer po 300 kilogramov težke svinje niso nič redke, nekaj nenavadnega. Horšič sprva ni mogel najti klavca, zakaj nobeden od osmih rumskih mesarjev ni hotel priti klat ogromne svinje. Posel je slednjič prevzel neki „Čevapdžija“, kateremu pa je moralo pomagati osem ljudi, da so svinjo ukrotili. Dobre pol ure so se mučili z njo, preden so jo spravili na tla, nakar je klavec z velikanskim nožem opravil svoj posel.

Hčerko je prodal po 200 dinarjev za kg. V Mostarju se je te dni odigral nenavaden primer ciganske prodaje dekleta. Cigan Huso Rahmanovič se je zagledal v 13 letno ciganko Mejro Halilovič. Šel je k njenemu očetu in ga zaprosil za njeno roko. Stari Halilovič pa se je dolgo časa izgovarjal, da je dekle vendar še premlado za ženitev. Ko pa mu je Huso ponudil denar za hči, se je starec omečil in slednjič pristal, da proda hčerko Husu po 200 dinarjev kilogram. Dekle so stehtali na javni tehtnici, ki je pokazala 47.32 kg. Huso je torej za dekle plačal 9464 dinarjev, razen tega je še njenim sorodnikom stisnil vsakemu nekaj drobiža. Pač stara ciganska navada.

Indija terja neodvisnost.

Indijska kongresna stranka je izdala oklic na svoje pristaše. V njem pravi, da je vse njeno delo osredotočeno na to, da razruši imperialistično angleško oblast in angleško izžemanje indijskega naroda. Odslej zahteva stranka popolno neodvisnost Indije: vsa politična sila mora biti izročena indijskemu narodu, ves upravni aparat mora stati pod nadzorstvom indijskega parlamenta. Vsi nad 20 let stari Indijci morajo dobiti pravico volitve postavodajne zbornice. Indija odslej ne more več trpeti angleškega vmešavanja v notranje in zunanje zadeve. Da izvede ta program, bo kongresna stranka prirejevala številna zborovanja ter množico pripravljala na veliki boj, katerega zmaga bo v odstranitvi nasilne angleške vlade.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Joško Suppanz, Klagenfurt, Klausnerring 26. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. —

Joh. Leon sen.

knjigarna, trgovina s papirjem in tiskovinami

Klagenfurt, Obstplatz 2, tel. 42

tiskarna, knjigoveznica

Klagenfurt, Domgasse 17, tel 653

Zahvala.

Ob nenadni izgubi naše nepozabne matere

Ursule Ogris-ove

pd. Adel-nove,

se prisrčno zahvaljujemo vsem, ki so rajno spremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo preč. g. Košir-ju in Mente-ju za njuno spremstvo in preč. g. Košir-ju še posebej za tolažilne besede ob njenem grobu. Zahvala veljaj tudi kotmirškim pevcem za poslovilne pesmi pri domu in ob grobu ter vsem onim, ki so z nami sočustvovali.

Vršta vas, v novembru 1939.

(34) **Žalujoči otroci.**